

1. Ангеліна І. А. Система органів державного фінансового контролю і нагляду України: проблеми формування. *Economic annals* – XXI, 2013, С.11-12 (1).
2. Бондаренко А. І. Напрями вдосконалення координації діяльності органів державного фінансового контролю URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index> (Дата звернення: 18.10.2018)
3. Гупаловська М. Б. Державний фінансовий аудит: проблеми і перспективи. *Методологічні проблеми фінансової теорії і практики в умовах проведення системних реформ*: матер. загальноунівер. наук. конф. проф. - викл. складу URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/12626/1/Збірник%20викладацької%20конференції%20ТНЕУ%20-%202013-023-026.pdf>
4. Державна аудиторська служба України URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index> (Дата звернення: 18.10.2018)
5. Звіт Рахункової палати за 2017 рік URL: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16755497/Zvit_RP_2017.pdf?subportal=main (Дата звернення: 18.10.2018)

Ямнюк Віталій Володимирович

ст. гр. Фм-21, ТНЕУ

Тулай Оксана Іванівна

д.е.н., професор кафедри фінансів ім. С.І. Юрія ТНЕУ

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ

Повноцінне функціонування сфери освіти передбачає достатній рівень її фінансового забезпечення з боку держави. Ще у 2002 р. в Україні була затверджена Національна доктрина розвитку освіти, у якій фінансування освіти було визначено пріоритетним напрямом видатків бюджетів усіх рівнів. Також у ній зазначено, що його обсяги повинні задовольняти потреби особистості й суспільства в якісній освіті, а держава для цього збільшуватиме видатки на освіту до рівня середніх європейських показників [1]. Однак сьогодні у складних економічних умовах на фоні політичної кризи загострились проблеми, пов'язані зі стабільним та достатнім фінансуванням освітньої сфери, що негативно позначилося на діяльності навчальних закладів.

Відповідно до Бюджетного кодексу України [2], з Державного бюджету України здійснюються видатки на:

1) загальну середню освіту (загальноосвітні спеціалізовані школи (школи-інтернати, ліцеї-інтернати, гімназії-інтернати) державної власності згідно з переліком, визначеним Кабінетом Міністрів України; загальноосвітні школи соціальної реабілітації);

2) професійно-технічну освіту (на оплату послуг з підготовки кваліфікованих робітників на умовах державного замовлення у професійно-технічних навчальних закладах соціальної реабілітації та адаптації державної власності);

3) вищу освіту (на оплату послуг з підготовки фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів на умовах державного замовлення у вищих навчальних закладах державної власності);

4) післядипломну освіту (на оплату послуг з підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів на умовах державного замовлення у навчальних закладах державної власності);

5) позашкільні навчальні заклади та заходи з позашкільної роботи з дітьми згідно з переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України;

6) інші заклади та заходи в галузі освіти, що забезпечують виконання загальнодержавних функцій, згідно з переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України.

Відповідно, з бюджетів міст республіканського АР Крим та обласного значення, районних бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, здійснюються видатки на:

1) дошкільну освіту;

2) загальну середню освіту: загальноосвітні навчальні заклади (загальноосвітні навчальні заклади усіх ступенів, спеціалізовані школи (школи-інтернати), ліцеї (ліцеї-інтернати), гімназії (гімназії-інтернати), колегіуми (колегіуми-інтернати), окрім тих, що фінансуються за рахунок Державного бюджету, бюджету АР Крим та обласних бюджетів); вечірні (змінні) школи); навчально-виховні комплекси «дошкільний навчальний заклад – загальноосвітній навчальний заклад», «загальноосвітній навчальний заклад – дошкільний навчальний заклад»;

3) навчальні заклади для громадян, які потребують соціальної допомоги та реабілітації: загальноосвітні школи-інтернати, загальноосвітні навчальні заклади для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, дитячі будинки, навчально-реабілітаційні центри (якщо не менше 70% від кількості учнів загальноосвітніх шкіл-інтернатів, загальноосвітніх навчальних закладів для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, дитячих будинків, навчально-

реабілітаційних центрів припадає на територію відповідного міста чи району), дитячі будинки сімейного типу та прийомні сім'ї;

4) інші державні освітні програми;

5) вищу освіту (на оплату послуг з підготовки фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів у вищих навчальних закладах I-IV рівнів акредитації державної та комунальної власності відповідно до програм соціально-економічного розвитку регіонів);

б) позашкільну освіту.

У свою чергу, з бюджету АР Крим і обласних бюджетів здійснюються видатки на:

1) загальну середню освіту для громадян, які потребують соціальної допомоги та реабілітації: спеціальні загальноосвітні навчальні заклади для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, загальноосвітні санаторні школи-інтернати; загальноосвітні школи-інтернати, загальноосвітні навчальні заклади для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, дитячі будинки, навчально-реабілітаційні центри (крім загальноосвітніх шкіл-інтернатів, загальноосвітніх навчальних закладів для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, дитячих будинків, навчально-реабілітаційних центрів, що фінансуються з бюджетів міст республіканського АР Крим та обласного значення, районних бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад);

2) загальну середню освіту: спеціалізовані школи (школи-інтернати) державної власності (крім шкіл, що фінансуються за рахунок Державного бюджету), а також загальноосвітні навчальні заклади: спеціалізовані школи-інтернати, ліцеї-інтернати, гімназії-інтернати, колегіуми-інтернати, якщо не менше 70% від кількості учнів, які здобувають освіту у відповідному загальноосвітньому навчальному закладі, є жителями населених пунктів, розташованих на території АР Крим чи області (крім населеного пункту, де розташований такий заклад);

3) професійно-технічну освіту (на оплату послуг з підготовки кваліфікованих робітників на умовах державного замовлення у професійно-технічних та інших навчальних закладах державної та комунальної власності);

4) вищу освіту (на оплату послуг з підготовки фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів на умовах регіонального замовлення у вищих навчальних закладах комунальної власності, а також на умовах державного замовлення у вищих навчальних

зкладах державної власності за переліком, визначеним Кабінетом Міністрів України);

5) післядипломну освіту (на оплату послуг з підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів на умовах регіонального замовлення);

б) позашкільну освіту (заходи і заклади національного, державного, республіканського АР Крим та обласного значення з позашкільної роботи з дітьми);

д) інші державні освітні програми.

Якщо розглядати динаміку кількості закладів освіти різних рівнів за останні вісім років, то найбільша їх кількість спостерігалася на початок 2010 р. і складала 37,94 тис. закладів освіти, а на початок 2017 р. – 33,14 тис. закладів.

Основним джерелом фінансування закладів освіти державної форми власності виступають бюджетні кошти. У 2017 р. з Державного бюджету України на сферу освіти передбачено 93101041,6 тис. грн, що становить 3,6% ВВП, з яких кошти головних розпорядників коштів становлять 40248473,6 тис. грн (за загальним фондом 27437963,8 тис. грн) та обсяг освітньої субвенції місцевим бюджетам – 52852568,0 тис. гривень. У 2016 р. ці показники склали 75053963,5 тис. грн, що становило 3,31% ВВП, з яких кошти головних розпорядників коштів становили 30269986,3 тис. грн (за загальним фондом 19378469,7 тис. грн), а обсяг освітньої субвенції місцевим бюджетам – 44783977,2 тис. гривень [3, с. 56].

Щодо участі держави у фінансуванні середньої освіти в Україні у 2018 р. слід вказати на окремі нововведення, які стосуються насамперед визначення обсягів освітньої субвенції. Розрахунки освітньої субвенції на 2018 р. здійснено на основі нової формули, виходячи з таких складових, як: розрахункова кількість ставок педагогічних працівників, яка визначена на підставі навчального навантаження; розрахункова наповнюваність класів; навчальні плани; прогностичний рівень середньої заробітної плати вчителя в умовах 2018 р.; кількість учнів, які здобувають загальну середню освіту в різних типах закладів; фінансовий норматив бюджетної забезпеченості.

Безумовно, державне фінансування освіти сприяє підвищенню конкурентоспроможності людського потенціалу країни. Разом із цим, основними завданнями органів місцевого самоврядування на сучасному етапі є розширення джерел фінансування освітньої сфери шляхом запровадження організаційно-економічних стимулів для представників місцевого бізнесу, що допомагають закладам освіти; сприяння просуванню глибоких секторальних реформ у цій царині та розвиток економіки знань [4, с. 182–183; 5, с.20].

Література:

1. Національна доктрина розвитку освіти від 17.04.2002 р. №347/2002 URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>. (дата звернення: 15.09.2018).

2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 12.09.2018).

3. Кучеренко С. Ю. Сучасний стан, тенденції та проблеми розвитку освіти в Україні. 2018. *Економічний вісник університету*. Випуск № 36/1. С. 51–59.

4. Тулай О. І. Державні фінанси і сталий людський розвиток: концептуальні домінанти та діалектична єдність : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 416 с.

5. Тулай О. І. Державне фінансування освіти: роль та значення в умовах формування засад сталого людського розвитку. *Академічний огляд*. 2015. № 2 (43). С. 13–23.